



# Hlavné riziká a trendy z pohľadu stability slovenského bankového sektora

Jozef Kalman, Národná banka Slovenska

*Obzvlášť priaznivé ekonomické prostredie vplývalo na finančnú stabilitu slovenského finančného sektora skôr pozitívne. Takýto vývoj však so sebou nesie riziká, pokiaľ ide o jeho dlhodobú udržateľnosť. Z hľadiska externých vplyvov na finančnú stabilitu sa tak stále významnejšími stávajú riziká na finančných trhoch, a to predovšetkým riziko spojené s možným nadhodnotením aktív. V domácom prostredí je najvýznamnejším trendom a zároveň rizikom nadmerný rast úverov domácnostiam a s tým spojený výrazný rast zadlženosti domácností. Národná banka Slovenska reagovala na túto situáciu sprísnením pravidiel poskytovania úverov domácnostiam. Rýchly rast úverov stál aj za zvýšením rizika likvidity.<sup>1</sup>*

<sup>1</sup> Článok vychádza zo Správy o finančnej stabilite k máju 2018.

## **V hospodárstve prevládala mimoriadne priaznivá situácia, a to tak v domácom prostredí, ako aj v globálnom meradle.**

Situáciu v externom prostredí formovalo zrýchlenie svetovej ekonomiky, ktorá zaznamenala najrýchlejšiu dynamiku rastu od finančnej a ekonomickej krízy. Pozitívnu črtou tohto rastu je jeho plošný charakter, keďže sa odohráva naprieč regiónmi a vo väčšine krajín. Pod zvýšenú ekonomickú aktivitu sa podpísal jednak nárast investičného dopytu a jednak akcelerácia spotreby. Rovnako pozitívne zostávajú vyhladky globálneho ekonomického rastu na nasledujúci rok až dva, počas ktorých by sa tempo rastu malo udržovať na úrovni porovnateľnej s uplynulým rokom.

Ekonomika Slovenska takisto zažíva priaznivé časy, keď už tri roky rastie na medziročnej báze tempom prevyšujúcim 3 %. K rastu domácej ekonomiky prispel okrem domáceho dopytu aj zahra-

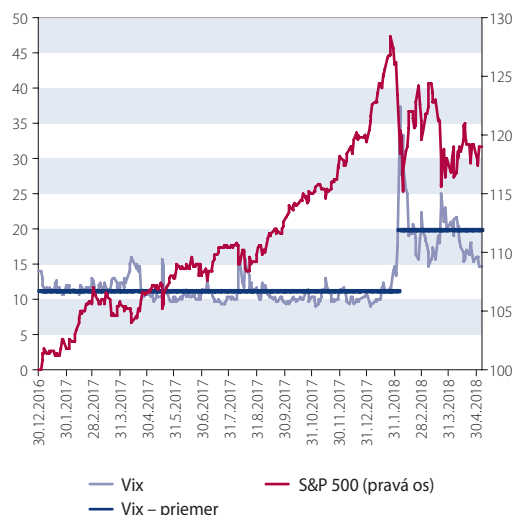
ničný dopyt, a to predovšetkým v druhej polovici roka 2017. Stabilne silnejúcou zložkou domáceho dopytu je v posledných rokoch konečná spotreba domácností. Práve domácnosti svojou spotrebou stabilne významnou mierou prispievajú k rastu slovenskej ekonomiky. V nasledujúcom období sa dá očakávať ďalšie zrýchlenie ekonomického rastu, ktorý by mal kulminovať v roku 2019.

## **Obzvlášť priaznivé podmienky, či už v domácej alebo vo svetovej ekonomike, však so sebou nesú riziká, pokiaľ ide o ich dlhodobú udržateľnosť.**

Prvým dôvodom možného ochladenia je postupné odznievanie podporných prorastových programov, najmä v oblasti menových politík v rozvinutých krajinách. Po druhé, viaceré ekonomiky sa priblížili k úrovni svojho potenciálu, takže ďalší udržateľný rast je možný len prostredníctvom štrukturálnych faktorov, akými sú napr. zvyšovanie produktivity práce alebo demografický rast. Táto skutočnosť sa týka aj slovenskej ekonomiky, ktorá postupne začína vykazovať znaky prehrievania. V ďalšom období sa v dôsledku silnejúceho rastu ekonomiky predpokladá otváranie kladnej produkčnej medzery a postupné prehrievanie ekonomiky. S tým súvisí aj zvýšená tvorba rizík, keď časť ekonomickej produkcie a vytvorených pracovných miest nebude dlhodobo udržateľná. Najmä domáci pracovný trh začína čoraz výraznejšie pociťovať nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Tretím dôvodom je negatívny vplyv nedávnych protekcionistických opatrení, napr. v oblasti colnej politiky. Tie môžu v prípade ich ďalšej eskalácie výrazne zhoršiť situáciu v medzinárodnom obchode, a tým aj spomaliť globálny ekonomický rast.

Zároveň z hľadiska externých vplyvov na finančnú stabilitu sa stále významnejšími stávajú riziká na finančných trhoch. Tieto riziká dlhodobo rastú a v poslednom období sú čoraz zreteľnejšie. Najvýznamnejšie riziko je spojené s možným nadhodnotením aktív, predovšetkým v dôsledku dlhoročného obdobia nízkych úrokových sadzieb

Graf 1 Vývoj na americkom akciovom trhu



Zdroj: Bloomberg.

Index S&P 500 rebalansovaný (31.12.2016 = 100).



a kvantitatívneho uvoľňovania. Dôležité je, že riziko nadhodnotenia sa týka aj rizikovejších aktív. Citlivosť finančných trhov potvrdzuje aj nedávny vývoj na finančných trhoch vo februári 2018, keď náhla zmena postoja investorov môže rýchlo spustiť vlnu turbulencií. Na globálnych finančných trhoch sú navyše stále vo väčšej miere prítomné charakteristiky, ktoré pripomínajú situáciu pred veľkou finančnou krízou. Na americkom trhu zaznamenáva výrazný rast segment úverov poskytovaných vysoko zadlženým subjektom, často so špekulatívnym ratingom. V globálnom kontexte rastie podiel investícií prostredníctvom investičných fondov, ktoré sú však vystavené rastúcemu riziku likvidity. Zároveň sa objavujú nové inováčné finančné produkty, ktoré umožňujú využívanie výrazného pákového efektu, alebo vysoko špekulatívne investičné stratégie.

**Nepretržitý rast úverov domácnostiam patrí medzi najvýraznejšie trendy z pohľadu finančnej stability.**

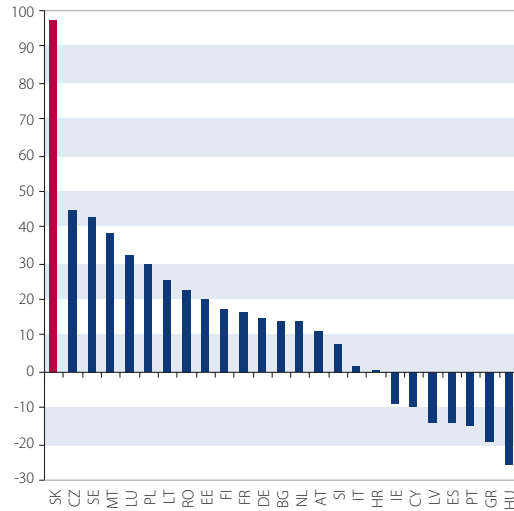
Situácia v domácom bankovom sektore je dlhodobou charakteristická intenzívnym rastom úverov sektoru domácností. Úvery domácnostiam dosiahli najvyšší prírastok v marci 2017, odvtedy sa udržiavajú blízko historických maxim. Medziročná dynamika však naďalej presahuje dvojcifernú úroveň. Takýto rast úverov tak stále možno považovať za nadmerný, a to jednak vzhľadom na ekonomické fundamente, ako aj v kontexte krajín EÚ. Obzvlášť dôležitou skutočnosťou je, že Slovensko viac ako šesť rokov zaznamenávalo najvyšší medziročný rast úverov v celej EÚ. V priebehu tohto obdobia sa objem úverov takmer zdvojnásobil. Ďalšie štáty v poradí zaznamenali podstatne nižší nárast objemu úverov.

Rýchly rast úverov bol podporovaný silnými dopytovými a ponukovými faktormi. Rast úverov slovenských domácností bol podporovaný mimoriadne dobrým makroekonomickým prostredím, predovšetkým postupným prehrievaním na trhu práce. Ako podstatný faktor silného rastu úverov sa ukazuje najmä nízka úroveň úrokových sadzieb. Potvrdzuje sa to najmä pri porovnaní rastu úverov na Slovensku a v okolitých krajinách. Makroekonomické prostredie sa zlepšovalo aj v okolitých krajinách, nevedlo však k takému vysokému rastu úverov ako na Slovensku. Slovensko sa od zahraničia odlišuje práve vývojom úrokových sadzieb, ktoré sa od roku 2010 posunuli z takmer najvyšších v regióne na najnižšie.<sup>2</sup>

Veľmi dôležitú úlohu pri súčasnom silnom raste úverov zohrávajú banky. Spomínaný pokles sadzieb znižuje úrokové marže bánk, čo vytvára tlak na ziskovosť bánk. Banky tak pokles marží kompenzujú tlakom na rast objemu úverov. K ochote poskytovať väčšie objemy úverov tiež prispieva aj aktuálne nízky stav zlyhania úverov. Tento optimizmus sa však môže ukázať ako prehnaný, najmä v prípade ekonomického šoku.

Popri ekonomických fundamentoch má na dynamiku úverov domácnostiam pomerne výrazný vplyv aj legislatíva. Na jednej strane sú to dote-

**Graf 2 Rast úverov domácnostiam v EÚ (relatívny nárast objemu úverov domácnostiam medzi februárom 2012 a februárom 2018)**



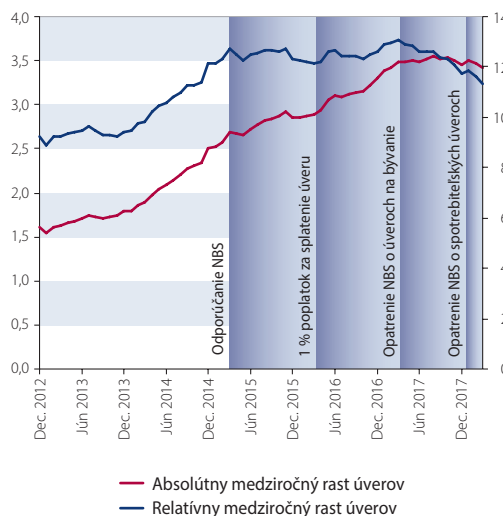
Zdroj: ECB SDW.  
Poznámka: V grafe nie sú zahrnuté údaje o Belgicku, ktoré boli ovplyvnené sekuritizáciou.

rajšie opatrenia NBS zamerané na zmiernenie nerovnováh, ktoré vždy priniesli aj spomalenie tempa úverovania. Na druhej strane bola legislatívna zmena prijatá v roku 2016, ktorá zaviedla strop na poplatok za predčasné splatenie úveru, čo spôsobilo dramatické zmeny na trhu úverov. Výrazne poklesli úrokové sadzby, čo viedlo k nárastu dynamiky úverovania.

Na konci roka 2017 a začiatkom roka 2018 zaznamenal rast úverov domácnostiam určitú stabilizáciu. Takýto vývoj môže súvisieť s niekoľ-

<sup>2</sup> Viac o faktoroch prispievajúcich k zadlženosti domácností možno nájsť v Správe o finančnej stabilite k novembru 2017.

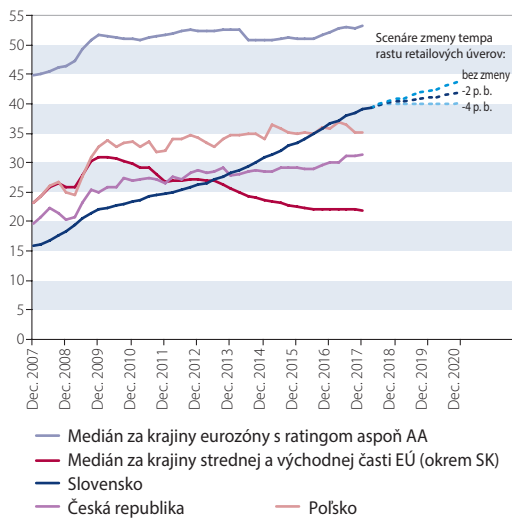
**Graf 3 Vplyv legislatívy na rast zadlženosti domácností na Slovensku (medziročný rast úverov domácnostiam v mld. EUR a %)**



Zdroj: NBS.  
Poznámka: 1 % poplatok za splatenie úveru – ide o zavedenie regulačného limitu na poplatok za predčasné splatenie úveru na bývanie vo výške 1 %.



Graf 4 Vývoj a simulácia podielu zadlženosti domácností k HDP v porovnaní s inými krajinami (v %)



Zdroj: NBS, Eurostat.

Poznámka: Posledné údaje sú k 31. marcu 2018. Simulácia vývoja sa týka obdobia od apríla 2018 do decembra 2020. Predpokladaný vývoj HDP vychádza zo strednodobej predikcie NBS k prvému štvrťroku 2018.

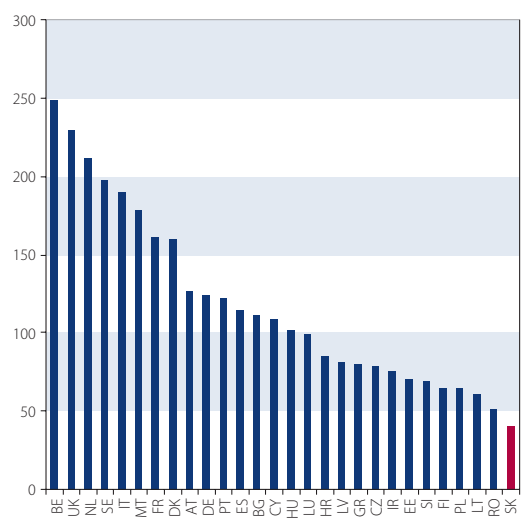
kými faktormi. Prvým sú zásahy NBS zamerané na podmienky poskytovania retailových úverov, pri ktorých sa predpokladá tlmivý efekt na rast úverov domácnostiam. Druhým faktorom môže byť postupné nasycovanie trhu úverov, ktoré sa v kombinácii s postupným demografickým oslabovaním mladších populačných ročníkov môže začať prejavovať saturáciou úverového trhu.

#### Rastúca zadlženosť je najväčším rizikom pre finančnú stabilitu.

S rastúcim objemom úverov poskytnutých domácnostiam úzko súvisí riziko zadlženosti domácností. Tempo, ktorým sa v súčasnosti zadlžujú slovenské domácnosti je jedno z najrýchlejších v EÚ. Porovnanie s vývojom v regióne strednej a východnej Európy naznačuje, že nadmernosť vykazuje nielen tempo jej rastu, ale v posledných rokoch aj jej úroveň. Zadlženosť slovenských domácností je na najvyššej úrovni v regióne strednej a východnej Európy (vrátane okolitých krajín Česka, Poľska aj Maďarska) a postupne sa výrazne približila aj k niektorým krajinám západnej Európy.

Dlhodobý prítomný rast zadlženosti domácností však vedie k nárastu zraniteľnosti slovenských domácností. Rastúca zadlženosť domácností zvyšuje ich citlivosť na prípadné zhoršenie makroekonomického vývoja. Toto riziko je zvlášť výrazné v krajinách ako Slovensko, kde je makroekonomický vývoj pomerne volatilný. Navyše úrokové sadzby sú historicky nízke a splatnosti nových úverov pomerne dlhé. To znamená, že v prípade ťažkostí klienta zostáva len malý priestor na úpravu splátkového kalendára. Citlivosť slovenských domácností zvyčajne aj najnižší pomer finančných aktív a záväzkov v EÚ. Práve dostatočné fi-

Graf 5 Pomer finančných aktív a záväzkov v EÚ (rozdiel finančných aktív a finančných pasív domácností v pomere k HDP)



Zdroj: Eurostat.

nančné aktíva sú prvou líniou obrany v prípade ťažkostí so splácaním úverov.

Dlhodobý pretrvávajúci rast zadlženosti, ktorý bol v uplynulých rokoch nadmerný, výraznou mierou prehĺbil systémový charakter rizika spojeného so zadlženosťou domácností. S cieľom zmierniť ďalšiu kumuláciu týchto rizík v budúcnosti je preto dôležité zmierniť tempo rastu zadlženosti domácností, a to aspoň na úroveň okolitých krajín. Aj v takom prípade však zostanú prítomné vyššie uvedené riziká, ktoré vyplývajú z doterajšieho nadmerného rastu zadlženosti.

#### V reakcii na riziká plynúce z nadmerného rastu zadlženosti domácností NBS sprísnila pravidlá poskytovania úverov domácnostiam.

Národná banka Slovenska prispieva k tomu, aby bola zadlženosť spotrebiteľov v súlade s ich finančnými možnosťami. Ďalším krokom v tejto snahe bolo prijatie novely opatrení o úveroch na bývanie a spotrebiteľských úveroch. Napriek tomu, že NBS už viackrát reagovala na prítomné nerovnováhy, naďalej pretrvávajú silné tlaky na nadmerný rast zadlženosti. Navyše je nutné poznamenať, že niektoré existujúce podmienky poskytovania úverov sú v aktuálnom medzinárodnom porovnaní stále relatívne mierne. Týka sa to najmä absencie limitu pre zadlženosť vo vzťahu k príjmu domácnosti a nastavenia limitu pre maximálnu výšku úveru vo vzťahu k hodnote nehnuteľnosti, nazývaného LTV. Práve tieto dve oblasti sú preto predmetom postupného dodatočného sprísnenia podmienok poskytovania úverov od júla 2018. Sprísnenie sa týka len nových úverov, a to tak úverov na bývanie, ako aj spotrebiteľských úverov. Zmeny sa nedotknú už existujúcich úverov. Implementácia bude postupná, preto sa neočakáva výrazný jednorazový dopad na trh úverov.



Predmetom zmien je zníženie podielu úverov, ktoré by klientov v porovnaní s ich príjmom neprimerane zadžili, a úverov, ktorých suma je vysoká v porovnaní s hodnotou založenej nehnuteľnosti. Prvou zmenou je tak zrušenie možnosti poskytovania úverov presahujúcich 90 % hodnoty nehnuteľnosti, čiže tzv. 100-percentných hypoték. Zároveň sa postupne zníži podiel úverov presahujúcich 80 % hodnoty nehnuteľnosti. Od 1. júla 2018 sa tento podiel mierne zníži na 35 % a v ďalších krokoch postupne klesne až na 20 % od 1. júla 2019.

Druhou zmenou je zavedenie limitu na zadženosť klienta v pomere k jeho ročnému príjmu na úrovni 8. Nejde ale o absolútny úverový strop. Naďalej bude možnosť poskytnúť istú časť úverov presahujúcich túto hodnotu, podobne ako pri LTV. Od 1. júla 2018 bude môcť túto hodnotu presahovať až 20 % nových úverov, čo je prakticky aktuálny stav pri poskytovaní úverov. Od 1. júla sa teda neočakáva v podstate žiadny dopad zavedenia úverového stropu. Tento podiel úverov, ktoré presahujú limit, sa bude postupne znižovať na končených 10 %, z čoho polovica bude vyhradená pre mladých klientov. Mladých klientov budú banky rozlišovať rovnako ako pri daňovom bonuse.

Nové limity sa dotknú predovšetkým vysoko príjmových domácností. Naopak, nedotknú sa nízko príjmových domácností, pre ktoré bude aj naďalej dôležitý najmä ukazovateľ schopnosti splácať. Význam limitu pre DTI sa prejaví najmä v budúcnosti zmiernením rizika nadmerného rastu zadženosť v prípade pokračujúceho poklesu úrokových sadzieb a rastu príjmov spojených s rastúcim rizikom prehrievania trhu práce a ekonomiky. V dôsledku sprísnenia podmienok poskytovania úverov sa predpokladá mierne spomalenie rastu retailových úverov, približne o 0,5 až 1,4 percentuálneho bodu. Opatrenia tak prispievajú k stabilizácii nadmerného rastu zadženosť domácností, a to práve v prípade tých klientov, u ktorých by zadženosť mohla narásť do neprimeranej výšky. Pri simulovanom raste zadženosť v súlade so základným scenárom stresového testovania, vychádzajúcim zo strednodobej predikcie NBS, by jej podiel na HDP mohol do konca roka 2020 vzrásť na 42 %. V dôsledku prijatých opatrení by sa mal tento nárast podielu zadženosť k HDP zmieriť o 0,4 až 1,1 percentuálneho bodu.

**Popri zvyšovaní zadženosť domácností rástla aj zadženosť podnikov.**

Priaznivá ekonomická situácia spolu s prostredím nízkych úrokových sadzieb naďalej podporovali dynamiku úverov podnikovému sektoru. Napriek tomu došlo v poslednom období ku korekcii tempa medziročného rastu podnikových úverov. Popri úveroch od bánk však zohrával dôležitú úlohu aj dlh získaný prostredníctvom emisie cenných papierov. Táto situácia sa premietla do pokračovania rastu zadženosť podnikového sektora v pomere k HDP, ktorá takmer nepretržite rastie od roku 2014 a postupne presiahla strednú hodnotu

**Tabuľka 1 Postupná implementácia zmien podmienok poskytovania úverov od 1. júla 2018**

	Maximálny podiel úverov s DTI > 8	Maximálny podiel úverov medzi 80 % a 90 % hodnoty nehnuteľnosti
Tretí štvrťrok 2018	20 %	35 %
Štvrtý štvrťrok 2018	15 %	30 %
Prvý a druhý štvrťrok 2019	10 %	25 %
Po 1. júli 2019	5 % + 5 % pri splnení dodatočných podmienok*	20 %

Zdroj: NBS.

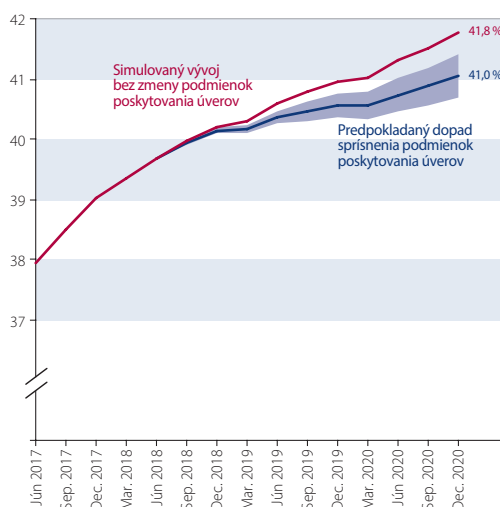
Poznámka: \*Objem úverov s DTI vyšším ako 8 môže presiahnuť 5 % celkového objemu nových úverov (max. do 10 %), len ak ide o úvery na bývanie poskytované klientom do 35 rokov s príjmom neprevyšujúcim 1,3-násobok priemernej mzdy a DTI pri týchto úveroch neprevyšuje hodnotu 9.

krajín strednej a východnej Európy. Rýchly rast podnikového dlhu tak výrazne zvyšuje citlivosť podnikového sektora na prípadný nepriaznivý ekonomický vývoj.

**Riziko likvidity vzrástlo na úroveň, ktorá je v porovnaní s minulosťou vysoká.**

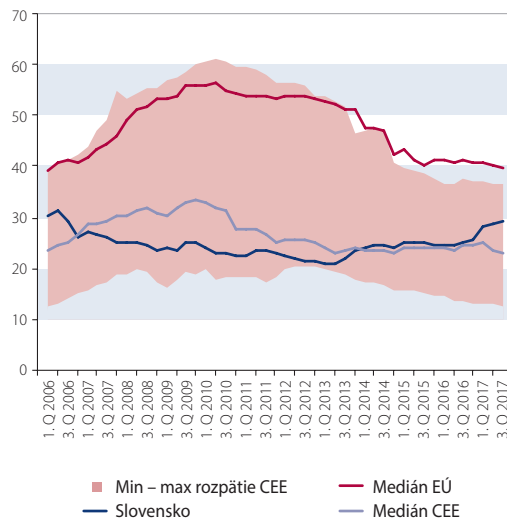
Významným rizikom domáceho bankového sektora je riziko likvidity, v rámci ktorého sa zvýraznili dlhodobé nepriaznivé trendy. Rýchly rast úverov, ktoré majú prevažne charakter dlhodobých, ne-likvidných aktív, je do veľkej miery financovaný prostredníctvom krátkodobých vkladov klientov. Dlhodobo tak rastie podiel likvidnej medzery do 1 roka na celkových aktívach, pričom v prvom štvrťroku 2018 tento podiel dosahoval nové historické maximum. Rýchly rast dlhodobých úverov

**Graf 6 Odhad dopadu sprísnenia podmienok poskytovania úverov na podiel zadženosť domácností k HDP (v %)**



Zdroj: NBS.

Poznámka: Podfarbenie zobrazuje interval dopadu medzi scenárom s nízkym dopadom a scenárom s vyšším dopadom. Posledné údaje sú k 31. marcu 2018. Simulácia vývoja sa týka obdobia od apríla 2018 do decembra 2020. Predpokladaný vývoj HDP vychádza zo strednodobej predikcie NBS k prvému štvrťroku 2018.

**Graf 7 Porovnanie zadlženosti s krajinami EÚ (v %)**

Zdroj: ECB SDW, Eurostat.

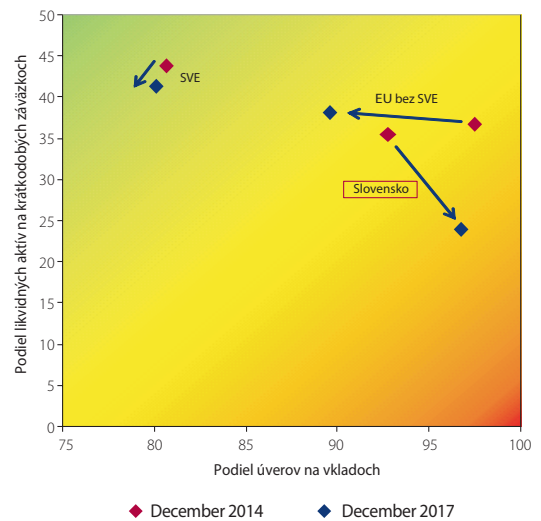
Poznámka: Do výpočtu zadlženosti vstupujú úvery od domácich bánk a celkovo emitované cenné papiere v pomere k HDP.

bol taktiež hlavným dôvodom rastu podielu úverov na vkladoch a vplýval aj na relatívny pokles likvidného vankúša.

V dôsledku uvedených trendov mal slovenský bankový sektor v oblasti systémovej likvidity relatívne krehkú pozíciu v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Tá vyplýva z kombinácie dvoch rizík. Prvým je nízky podiel likvidných aktív na krátkodobých záväzkoch. Nízke krytie krátkodobých záväzkov likvidnými aktívami zvyšuje význam stability týchto záväzkov. Čím sú krátkodobé záväzky stabilnejšie, tým je menšia pravdepodobnosť nutnosti použiť likvidné aktíva. Druhým rizikom je však práve relatívny pokles vkladov (ako najstabilnejších krátkodobých záväzkov) k úverom. Nárast podielu úverov ku vkladom v slovenskom bankovom sektore bol v roku 2017 najvyšší v eurozóne a tretí najvyšší v EÚ. Rast podielu úverov ku vkladom nie je iba ukazovateľom rastúceho cyklického rizika, ale je spravidla aj faktorom prehlbujúcim krízu. Prehlbovanie rizika likvidity umožňuje aj nahradenie požiadaviek na krytie likvidity platným, na národnej úrovni harmonizovaným celoeurópskym ukazovateľom, ktorý je výrazne voľnejší, a to od začiatku roka 2018.

#### **Odolnosť bankového sektora z hľadiska solventnosti sa mierne zvýšila.**

Bankový sektor bol v období uplynulých rokov schopný kompenzovať klesajúce úrokové marže prostredníctvom silnej úverovej aktivity, a tým si zachovať relatívne stabilnú mieru zisku. Po odpočítaní mimoriadnych vplyvov vzrástol čistý zisk medziročne o 8 % k decembru 2017 a o 3 % k marcu 2018. Hlavným faktorom zvýšenia ziskovosti bola silná úverová aktivita a spomalenie poklesu úrokových marží. Na vývoj ziskovosti priaznivo vplýval aj pokles nákladov na kreditné riziko, a to predovšetkým v sektore

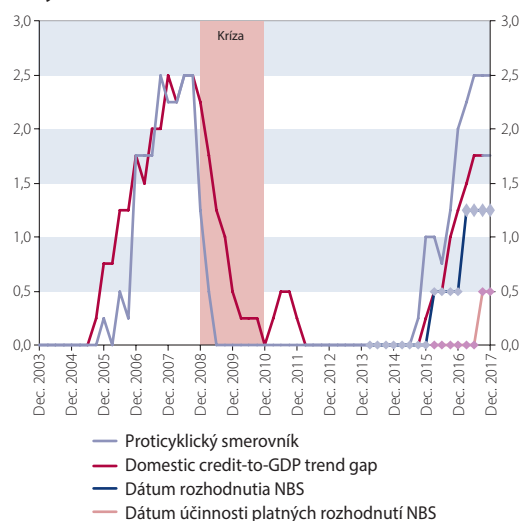
**Graf 8 Zhoršovanie vybraných ukazovateľov likvidity v bankovom sektore SR (v %)**

Zdroj: ECB, CBD.

Poznámka: Údaje sú za konsolidované bankové sektory. SVE sú krajiny strednej a východnej Európy.

podnikov. Z hľadiska medzinárodného porovnania je naďalej ziskovosť slovenského bankového sektora jedna z najvyšších v bankovej únii. V skupine menej významných bánk je však schopnosť kompenzovať pokles úrokových marží výrazne nižšia. Navyše rýchly rast úverov vytvára zvýšené požiadavky na vlastné zdroje aj na likvidné aktíva. Zároveň kompenzácia poklesu úrokovej marže prostredníctvom zvyšovania objemu úverov výrazne zvyšuje citlivosť bánk na prípadný negatívny vývoj.

Ukazovatele kapitálovej primeranosti aj finančnej páky bánk počas roka 2017 mierne vzrástli. Hlavným faktorom bolo zvýšenie časti zisku, ktorý si banky ponechali vo vlastných zdrojoch. Pozitív-

**Graf 9 Rastúce referenčné hodnoty pre proticyklický kapitálový vankúš a rozhodnutia Bankovej rady NBS (v %)**

Zdroj: NBS.





ne možno vnímať aj skutočnosť, že objem vlastných zdrojov navýšili aj banky, ktorých ukazovatele solventnosti dosahovali v rámci bankového sektora najnižšie hodnoty. Prirodzeným dôsledkom bolo zmenšenie rozdielov v úrovni solventnosti jednotlivých bánk. Na druhej strane v rámci optimalizácie štruktúry kapitálu viaceré banky pokračujú vo zvyšovaní podielu menej kvalitných zložiek. Plnenie rastúcich kapitálových požiadav-

viek si však bude naďalej vyžadovať konzervatívnejšiu dividendovú politiku.

Banková rada NBS na svojom rokovaní v apríli 2018 potvrdila zvýšenie výšky proticyklického kapitálového vankúša na 1,25 % od 1. augusta 2018. Toto nastavenie miery proticyklického kapitálového vankúša je aktuálne pod úrovňou referenčných hodnôt. Pokiaľ tento rozdiel pretrvá, Národná banka Slovenska zväži jej ďalšie zvýšenie.

## INFORMÁCIE

### Slovenskí experti odovzdávajú skúsenosti s reformou verejných financií

Ministerstvo financií SR pripravilo spoločne s partnermi e-learningový kurz o riadení verejných financií pod vedením vybraných slovenských expertov, ktorý prebieha na vzdelávacom portáli Svetovej banky Open Learning Campus do 22. júna 2018. Po tomto dátume bude kurz voľne dostupný na internetovej stránke <https://olc.worldbank.org/wbg-academy>.

Kurz prináša cenné poznatky, skúsenosti a know-how, ktoré sa naakumulovali počas transformácie Slovenskej republiky na krajinu so zdravou a trvale udržateľnou ekonomikou. Obsahuje šesť individuálnych modulov, ktoré reprezentujú jednotlivé fázy riadenia verejných financií: od makroekonomických projekcií cez rozpočtovanie až po účtovníctvo a audit.

Reformný proces na Slovensku nebol ľahký, ale vo výsledku sa ukázal ako úspešný príbeh, z ktorého sa môžu inšpirovať mnohé rozvíjajúce sa ekonomiky nielen v Európe, ale i na celom svete. Dokazuje to i fakt, že transformácia slovenskej ekonomiky viedla k výraznému zlepšeniu vnímania krajiny zo strany investorov a ratingových agentúr, vďaka čomu Slovensko získalo stabilnú pozíciu v Európskej únii a neskôr v eurozóne.

Ministerstvo financií SR odovzdáva svoje odborné skúsenosti s riadením verejných financií bilaterálne v rámci technickej pomoci, prostredníctvom školení a študijných ciest a výmenou expertízy s vládami partnerských krajín západného Balkánu a strednej Ázie. V posledných rokoch ministerstvo zaznamenalo zvýšený dopyt po slovenskom know-how a vzhľadom na obmedzené kapacity sa rozhodlo poskytnúť tento voľne dostupný e-learningový kurz, aby mohli zo slovenských skúseností čerpať všetci záujemcovia. Kurz bol vyvinutý slovenskými odborníkmi na riadenie verejných financií, ktorí sa reálne podieľali na priebehu reforiem v SR.

Expertí vedú jednotlivé moduly interaktívnym spôsobom. Prvý modul sa podrobne venuje téme makroekonomického projektovania pod vedením viceguvernéra NBS Ľudovíta Ódora. Primárne sa týka budovania kapacít a infraštruktúry pre dôve-

ryhodné makrofiškálne projektovanie budúceho makroekonomického vývoja krajiny a na posudzovanie fiškálneho dopadu prijatej legislatívy.

„Tento kurz nie je o našej prezentácii, mal by byť o transfere našich poznatkov iným krajinám. Som presvedčený, že spoločne s ostatnými expertmi pomôžeme odborníkom z iných krajín upraviť vlastné makrofiškálne režimy a splniť naplánovanú misiu smerom k efektívnejšiemu a transparentnejšiemu riadeniu verejných financií,“ uviedol Ľudovít Ódor.

Modul o implementácii moderných metód v strategickom plánovaní verejných financií, akými je napríklad výsledkovo orientované rozpočtovanie, vedú experti na verejné financie Lucia Kašiarová a Ján Marušinec, ktorí dlhodobo pôsobili pri odovzdávaní skúseností v Moldavsku a Čiernej Hore. Účastníkov kurzu budú tiež sprevádzať ďalším modulom, ktorý podrobne rozoberá vývoj dátového a informačného systému na podporu riadenia verejných financií.

Kurz je obohatený aj o skúsenosti a poznatky riaditeľa Agentúry pre riadenie dlhu a likvidity (ARDAL) Daniela Bytčáneka. Vo svojom module okrem iného opisuje proces očisťovania slovenskej ekonomiky od starých dlhov a záväzkov, ktorý bol súčasťou transformácie na zdravú ekonomiku, a konsolidovaný systém riadenia likvidity a dlhu cez jednotný účet Štátnej pokladnice.

Partnerská organizácia Center of Excellence in Finance so sídlom v Ľubľane sa podieľala na tvorbe kurzu prostredníctvom experta na verejné financie Nihada Nakaša, ktorý účastníkom približuje obsah internej finančnej kontroly verejných financií.

Jedinečnosť kurzu spočíva v tom, že je založený výlučne na prípadových štúdiách z reálnych reforiem, ktoré na Slovensku prebiehali od roku 2003. Je určený tak odborníkom na verejné financie z ministerstiev financií a ostatných ministerstiev, ako aj študentom a akademickým pracovníkom, ktorých táto téma zaujíma.

Ľubomíra Schlosserová  
Public Finance for Development  
UNDP Europe and the CIS